

dóház egyik legnépszerűbb tagjává, az osztrák főváros valódi kedvencévé tették őt. 1824-ik évi nov. 15-én a főherceg házasságban élt Zsófia bajor hercegnővel, kinek pár évvel ezelőtt bekövetkezett halála mélyen lesújtotta az ősz főherceget.

A házasságból négy fia született: Ferenc József királyunk, Ferdinand Miksa, a gyászos véget ért mexikói császár, Károly Lajos és Lajos főherceg. Egyetlen leánya, Mária Anna Karolina főhercegnő már 1840. február 5-én elhalálozott. A főhercegi teljesén a magánéletbe visszavonulva tölté életének legnagyobb részét. Lovagja volt az aranygyapjas rendnek, nagykeresztje a szt. István rendnek, lovagja a Sz. András és Alexander Newsky, a fehér sas- és sz. Anna rendnek, a porosz fekete és vörös sas rendnek, a francia sz. lélek-, a bajor sz. Hubert-, a hannoveri sz. György-, a brasíliai déli kereszt-, a sicíliai Ferdinánd- és érdem-, a hannoveri Velf- a badeni oroszlán- és a hesseni Lajos-rendnek. Tábországi katonai rangot viselt; tulajdonosa volt a 52-ik gyalogezrednek és főnöke a 3-ik orosz dragonos ezrednek.

A székely lóbeszerési alapról*)

„Hová és minő közcéla fordítsuk a székely lóbeszerési alapot?” ezen cím alatt a „Kelet” 56-ik számában „figyelő” aláírással egy igen szépen kidolgozott tanács adatik a volt székely huszár családoknak. Nem vonom kétségbe a jóakaratot, hazafiai nemes indulatot, hanem én is arra kérem a szerkesztő urat, sziveskedjék a vonatkozó alap elhelyezésére nézve nekem is annyi tért engedni, hogy egy és másra nézve, nézetem elmondhassam.

A tisztelet hangján óhajtok a dologhoz szólni, azért a mit elmondok, csak nézetem, leckézni az illető családokat, feljogosítva nem érzem magam, s azt hiszem más sem.

A „Nemere” tisztelet szerkesztője közölte nézetünket, a miért csak köszönettel tartozunk, hogy a „Nemere” pártállást nem kívánt elfoglalni, bizonyítja az is, mert nézetünk minden commentár nélkül adta, tehát se jobbra, se balra nem agítált, ennyit nyilvánítani már udvariasságból is tartozom.

Tisztelet „figyelő” ur inpracticusnak mondja a „Nemere” eljárását azért, hogy tért engedett nekem s másoknak, s azzal tisztelet meg, hogy a mit egyik épít, a másik lerontja; „figyelő” ur pedig oly végzetlen szerelmes bele és csalhatatlannak hiszi a fonógyárt, oly annyira, hogy nem fél kimondani, miszerint egyedül üdve a székelyeknek csak is a fonóda lehet s képes lenne mint Jupiter az ő istenének: a fonódagyárnak, borral, nektárral szolgálni még mások rovására is!

Hát ugyan kérem alásan, ki nem óhajta a fonóda létrehozatalát? óhajtok biz azt, és áldozni is akarunk legalább 15—20 ezeret, de az egész összeget egy ismeretlen vállalatba fektetni, az összeget a székely huszárak agricuturái működésétől egészen elvonni, sem nem praktikus, sem nem igazságos dolog. Ha már most 15—20 ezer frtot rendelkezésre álltunk, megtettük kötelességünket, mivel nem szabad feledni, hogy az említett tőke a volt huszár családok által megtakarított fillérekből áll és a volt huszárak alig képviselik a többi székelyek számszerinti 15%, kát, sziveskedjenek tehát mások is áldozni.

Hogy az egész összeget miért nem óhajtom részemről átengedni, röviden indokolom. Azt csak nem tagadhatja senki, hogy a fonóda megkezdésével kísérletet akarnak tenni, még pedig szép, sok és egyforma fonal elkészítésével, hogy a szövés megkönnyítették és a vászonútet nagyba — házilag is — üzetessék, és hogy a kenyérkeresetté válják, a cél szép, de természetien is kell a lent, — természetesen nagyban — azt el kell készíteni is, hogy megfontható legyen; továbbá midőn mind ezekre vászon elég van, piacot is kell szerezni, szóval utat kell törni minden irányban, a mely művelet sok akadályokkal, mellékérdemekkel jöhet összeütkezésbe, igen könnyű nyeresémeny helyett, deficitet hoz. Megbocsát nekem „figyelő” barátom, ha kijelentem, miszerint én ez utat inkább tövisesnek, mint rózsásnak látom, s ép ezért az egész összeget egy ismeretlen vállalatba fektetni tanácsosnak nem tartom. Valószínű, hogy ily forma okok miatt bukott volt meg a „figyelő” ur által Háromszéken célba vett és részvényekre alapítani szándékoltt fonóda; ha már a vagyonosabb osztály irtózik egy részvényeken alapuló gyártól, helyesnek tartja e „figyelő” ur a székely huszár családok többször említett tőkéjét amugy jó hiszemre, sok tekintetben szerencsétől feltételező s könnyen egy égő szikra által semmivé tehető vállalatba fektetni: nem hiszem! mert nem szabad ám feledni, hogy ily kisszerű gyárakra még tűz elleni biztosítás sem lehet kapni, és ha igen, vajmi drágán, az érték legfeljebb 1/3-ig. Áldozzon tehát a kormány is, áldozzanak a többi tehető székely atyafiak, szabattassák a részvények értéke a lehető legkisebb összegre, szerintem 25 frtra, s a ki onnan vesz, vagy oda elad, legyen részvények által lehetőleg érdekelve; ezt kívánja a hazafiság, ezt az osztó igazság!

Továbbá azt mondja „figyelő” ur, hogy ha a székely huszár családok a fonóda-ra szánják a lóbeszerési alapot, egy pár hó alatt van pénz, azaz:

„részvény” tehát prém*) az elkoptott huszárdolmányra, más különben évekig elhúzódhatik az ügy, és az utókor az érdekelte családokat átkozni fogja hazafiatlanságuk miatt, nem hiszem, hogy ezt még maga „figyelő” ur is hinné; — hiszen mint fennebb mondtam, részemről áldozni kívánok, hiszem mások is. Hogy pedig a magas kormány utógondolattal adta volna vissza az alapot, kétségbe kell ennek még árnyékát is vonnom; hanem hiszem, hogy vannak sokan, kik erőszakkal is kiaknáznák óhajtanak az alkalmat — olcsó hazafiságot! én részemről megköszönöm szépen a tanácsot, de nem kérek belőle!

Végül áttér a tagosításra, és a midőn egyfelől a mostani gazdálkodást rabló gazdálkodásnak nevezi, másfelől megcsiki a szive a tagosítás által szűk határok és barázdák közé szorított székely huszárak s más családok miatt; minő szép logika és naivság egyszerre! Meg kell bizony valahára a tagosításnak is történni, meg az erdő és legelő elkülönítéseknek, még pedig az 1848-ki alapokon, s ezért kell a székely-huszár családoknak s másoknak is egy tisztességes kisegítő takarékpénztár; mert hát fájdalom egy kevés olcsó kölcsönre majd lesz szükség, hogy ne essünk egészen az uzsorások körmei közé; nem óhajtanék tehát ezért is az egész összeget egy véletlen Damnum elé vezetni. Fogadja szives üdvözlömet.

Kolozsvárt, 1878. febr. 3.

Czakó József,
volt székely huszár.

LEGUJABB.

A magyar delegáció albizottságában Falk a Bosznia elfoglalásáról szóló hírekkel szemben kezeséget követel; ha komoly nagy akció van szándékban, kívánja, hogy az akció megkezdésekor az alkotmányos képviselők megkérdőjeztessenek. Ily határozati javaslat elfogadásához köti a hitel megszavazását. Pulszky s Szilágyi, Apponyi, Bánhid, Szécsen felvilágosításokat követelnek előbb s a hitel megszavazásáról addig nem nyilatkoznak. Gróf Andrassy hosszan válaszol, válaszából, hirlik, hogy Bosznia elfoglalását nem jelezte mint lehetetlen eshetőséget. A vitát kedden folytatták.

Anglia a kongressuson való részvételét az összes békeponozatok előterjesztéséhez köti.

Az olasz kormány megbukott, új miniszterelnök Cairol.

Az országgyűlési elnökök Bécsbe mennek Károly főherceg temetésére.

Berlin, márc. 10. A kongressust a három császár találkozósa fogja megelőzni. A három császár itt fog találkozni.

Konstantinápoly, márc. 10. A Lamanche csatornabeli angol flottának négy páncélos hadihajója a Besika-öbölben horgonyt vetett.

Páris, márc. 10. Franciaország csak azon föltétel alatt vesz részt a kongressuson, ha biztosítékot kap, hogy Törökország feldarabolására nem fognak értekezni. Franciaország semmi esetre sem engedi meg, hogy Anglia megszállja Egyiptomot, vagy hogy Egyiptom hűbéri viszonyba lépjen Angliával.

Athén, márc. 10. A krétoi felkelők a török hatóságok által ajánlott fegyverszünetet elfogadták. A felkelők bevárják a kongresszus eredményét, s az eredmény szerint újra kezdik az ellenségeskedést vagy véglegesen beszüntetik az ellenségeskedést.

A „NEMERE” magántávirata.

Feladott Budapestén márc. 13. d. e. 9 óra 40 p.
Érkezett d. e. 11 ó. 11 p.

A magyar delegáció egyesült albizottságai, a hatvan milliós hitelt minden feltétel nélkül egyhangulag elfogadták Falk Miksának azon határozati javaslata értelmében, ha a keleti események fejlődése az osztrák-magyar monarchia érdekeinek védelmére, az osztrák-magyar haderők mozgósítását elkerülhetetlenül szükségessé tenné, a közös miniszterium meghatalmaztatik, hogy az alkotmányos tényezők azonnali igénybe vétele mellett időközben a két államkormányal is meg egyezve, a mozgósításra szükséges 60 milliót saját felelősséggel felhasználhassa, ez összeg alkotmány s uton fedeztetik

Az osztrákoknál 40 szavazat biztosítva van már a hitel megszavazását illetőleg.

Irodalom.

A „Budapesti Szemle” legújabb száma becses költeménnyel gazdagítja irodalmunkat. A nagy ballada író Arany János, rég hallgatott muzsája mind sürűbben kezd megszólalni a magyar nemzet gyönyörűségére. Alább közöljük a „Tetemre hívás” című tömör és technikai tekintetben valóban meglepő balladát. Olvasóinktól nem tagadhattuk meg az élvezetet, melyben ezen szép költemény olvasásakor minden olvasó méltán részesül.

Tetemre hívás!*)

A radványi sötét erdőben

Halva találták Bárci Benőt.
Hosszu hegyes tör ífu szivében.
„Ime, bizonyoság isten előtt:
Gyilkos erőszak ölte meg őt!”

Kastélyába vitette föl atyja,
Ott letévék a hűs palotán;
Ki se' terített, meg se' mosatja:
Vérben, a hogy volt, nap nap után
Hever egyszerű ravatalán.

Állata őzzeni négy alabárdost:
„Lélek ez ajtón se' be, se' ki!”
„Hátba az anyja, szép hűgva már most
Jönne siratni?” — „Vissza neki;
Jaj, ki parancsom' élve, szegi!”

Fojtva teremről rejti teremre
Halk zokogását asszonyi bú.
Maga, pecséttel „hívja tetemre”,
Kit szemre vesz, ölykvént, sanda gyanu,
Legyen a seb vérzése tanu.

A palotát fedi fekete posztó,
Déli verőn sem süt oda nap.
Áll a tetemnél tiszti pörösztő,
Gyertya, feszület, kánoni pap,
Sárga viaszfűnyt nyughelye kap.

„Jöjjenek ellenségi, ha voltak!”
Jó, kit az apja rendre nevez;
Hiába! nem indui seba a holtanak,
Állva fejenél az, vagy emez:
„Gyilkosa hát nem ez... újra nem ez.”

„Hát ki? riad fel Bárci sötéten,
„Boszulatlan nem foly ez ősi vér:
Ide a gyilkost!... bárha pecsétem
Váddal az önnön szivemig ér;
Mindenki gyanus nekem, a ki él!”

„Jöjjenek úgy hát ifju baráti!”
Sorra becépdel sok dalia:
Fáj nekik a hőst vérebe' látni
S nem harc mezején elomlania.
Erre se' vérzik Bárci fia.

„Jöjjön az udvar apraja, nagyja!
Jöjjön elő Bárc, a falu, mind!”
Mégkönyezetlen senki se hagyja,
Kedves urára szánva tekint.
Nem fakad a seb könyre megint.

„Jöjjön az anyja, hajadon huga!”
Künn a leány, már messze sikolt:
Anyja reárgy, öleli bugva;
Míndre nem érez semmit a holt,
Marad a tört vér — fekete folt.

„Jöjjön utolszor szép szeretője
Titkos arája: Kund Abigél!”
Jó; szeme villan s tapad a törre;
Arca szobor lett, lába gyökér.
Sebből pirosan bugoz a vér.

Könye se' perdül, jaja se' hallik,
Csak oda kap, hol fészkel az agy.
Iszonyu az, mi oda nyíllal!
Döbönenet által a sziv ere fagy.
„Lányom! ez ifju gyilkosa vagy!”

Kétszéri mondatát — mint lebüvölnen
Hallgat el, aztán így rebegi:
„Bárci Benőt én meg nem öltem,
Tanum az ég s minden seregi!
Hanem a tört én adtam neki.

Birta szivem', már hű szerelemre,
Tudhatta, közöttünk nem vala gút:
Unszola mégis szóval „igenre”,
Mert ha nem: ő kivégzi magát.
Enyelgve adám a tört: Nosza hát!”

S vadul a sebből a tört kiragadja,
Szeme szokatlan lángot lövell,
Kacag és sir s fenvillogatja
S vércse-visongással rohan el.
Vetni kezét rá senki se' mer.

Odakinn lefut a nyílt utca során,
Táncolni, dalolni se' szégyell;
Dala vig: „Egyszer volt egy leány,
Ki csak úgy játszott a legénnyel,
Mint macska az egérrel!...”

*) A körépkei istenítéletek egy neve, midőn a gyilkosság gyanújában levőket a meggyilkolt holttesté fölé állították, hogy az újra megereődött vér bűnös voltokat bizonyítsa. Istenítéleteknél hazánkban egyházi részről a káptalanok ügyeltek fel, világi részről a bíraltudó név tisztviselő jart el. Ezért van jelen a költeményben egy kanonok s az itt (minden további igény nélkül a név helyes voltár) pör-ostzonak mondott prista. Itt a ballada, céljához képest, a tetemre hívás törvényes szokásain netaán tálmént: költeményben ezt megbocsáthatónak véli a szerző.

*) Ezen cikket, mely mintegy folytatását képezi a lapunk 17-ik számában megjelent költeménynek, a „Kelet”-ből vesszük át Audiatut et altera pars.

*) tájszó: hársnybűrből, vagy más bűrből készített külső gallér és boríték.